

deSingel

za 30 nov 2013

Blauwe zaal Grote podia

Lautten Compagny Berlin

olv. Wolfgang Katschner

inleiding **Jan Devlieger** | 19.15 uur | **Blauwe Foyer**
begin **20 uur** | pauze omstreeks **21.05 uur** | einde omstreeks **22.10 uur**

instrumentale barok

2013-2014

Bach Conventus
olv. Ewald Demeyere
za 28 sep 2013

Café Zimmermann
olv. Céline Frisch
vr 18 okt 2013

Lautten Compagny Berlin
olv. Wolfgang Katschner
za 30 nov 2013

Brecon Baroque
olv. Rachel Podger
vr 14 feb 2014

gelieve uw GSM uit te schakelen

De inleidingen kan u achteraf beluisteren via www.desingel.be
Selecteer hiervoor voorstelling/concert/tentoonstelling van uw keuze.

**REAGEER
& WIN**

Op www.desingel.be kan u uw visie, opinie, commentaar, appreciatie, ...
betreffende het programma van deSingel met andere toeschouwers delen.
Selecteer hiervoor voorstelling/concert/tentoonstelling van uw keuze. Neemt
u deel aan dit forum, dan maakt u meteen kans om tickets te winnen.

Bij elk concert worden cd's te koop aangeboden door 't KLAvierVIER,
Kasteeldreef 6, Schilde, 03 384 29 70 > www.tklavervier.be

Grand café deSingel

open alle dagen 9 > 24 uur
informatie en reserveren +32 (0)3 237 71 00
www.grandcafedesingel.be
drankjes / hapjes / snacks / uitgebreid tafelen

© Ida Zenna

Lautten Compagny Berlin

Wolfgang Katschner muzikale leiding

Midori Seiler viool

Johann Sebastian Bach (1685-1750)

Concerto voor viool, strijkers en basso continuo in a, BWV1041 14'
[zonder tempo aanduiding]
Andante
Allegro assai
solo: Midori Seiler

Tripelconcerto voor traverso, viool en klavecimbel in a, BWV1044 23'
Allegro
Adagio ma non tanto e dolce
Alla breve
solī: Mathias Kiesling (traverso), Anne von Hoff (viool), Gerd Amelung (klavecimbel)

Concerto voor viool, strijkers en basso continuo in d, BWV1052R 23'
[zonder tempo aanduiding]
Adagio
Allegro
solo: Midori Seiler

PAUZE

Orkestsuite nr 2 voor traverso, strijkers en basso continuo in b, BWV1067 '24
Ouverture
Rondeau
Sarabande
Bourrée 1+2
Polonaise
Menuet
Badinerie
solo: Mathias Kiesling

Dubbelconcerto voor twee violen, strijkers en basso continuo in d, BWV1043 '17
Vivace
Largo ma non tanto
Allegro
solo 1: Birgit Schnurpfeil
solo 2: Midori Seiler

Het koffiehuis van Zimmermann in Leipzig. Gravure van Johann Georg Schreiber
© Museum für Geschichte der Stadt Leipzig

J. S. Bach, Concerti voor diverse instrumenten en Suite voor traverso en orkest

Naast twee volledige jaargangen kerkcantates, een groot deel van de wereldlijke cantates, drie passies en dies meer, is er ook heel wat orkestmuziek van Johann Sebastian Bach (1685–1750) verloren gegaan. Vanuit Bachs concerti voor een of meerdere klavecimbels heeft men enkele concerti kunnen reconstrueren naar hun oorspronkelijke bezetting met viool, hobo, viool en hobo, hobo d'amore of drie violen. Zo werd het Concerto voor viool in d (BWV1052R) opnieuw geboren uit het Klavecimbelconcerto in dezelfde toonaard (BWV1052). Bach recycleerde zijn klavecimbelconcerto in functie van uitvoeringen in Gottfried Zimmermanns koffiehuis en -tuin. Het hergebruiken van eerder gecomponeerde eigen muziek (of van collega's) leverde de drukbezette Bach uiteraard heel wat tijdswinst op. In de 'Leipziger Fassung' van de Tweede Orkestsuite (BWV1067) uit de jaren 1738-39 is, in vergelijking met de oorspronkelijke versie uit Köthen van vóór 1722, de solo-viool vervangen door traverso. Omwille van het nieuwe klankidoom werd de toonaard aangepast van a (la mineur) naar b (si mineur). De Italiaanse en Franse stijl domineerden het West-Europese muzikaleven in de eerste helft van de achttiende eeuw. De Duitse muzikale taal wordt gekenmerkt door de symbiose van beide heersende stijlen, de zogenaamde 'gemischter Geschmack'. De vioolconcerto van Bach zijn vooral geënt op het Italiaanse concerto en de orkestsuites zijn voornamelijk schatplichtig aan de Franse suite. Contrapuntische technieken en een polyfone schrijfwijze zijn typische elementen van Bachs compositorisch genie en een constante doorheen zijn hele oeuvre.

Vioolconcerto in a (BWV1041) en Dubbelconcerto in d (BWV1043)

Samen met het Concerto in E (BWV1042) is het Concerto voor viool, strijkers en basso continuo in a (BWV1041), het enige bewaarde authentieke vioolconcerto. Beide vioolconcerto ontstonden gedurende de jaren dat Bach werkzaam was als kapelmeester in Köthen (1717–23). Naast deze vioolconcerto stamt ook het Dubbelconcerto voor twee violen, strijkers en basso continuo in d (BWV1043) uit deze periode. Deze concerti (BWV1041-43) zijn gemodelleerd naar Italiaanse voorbeelden, waarbij Vivaldi de maatstaf was. We krijgen dus steeds drie delen met de opeenvolging van snel-langzaam-snel. Anders dan bij zijn Italiaanse collega's is er bij Bach een meer

contrapuntische invalshoek merkbaar. Zo combineert hij in het laatste deel (*Allegro assai*) van het *Vioolconcerto in a* (BWV1041) een dansante gigue met een fugato. De middendelen moduleren telkens naar de paralleltoonard, waardoor er steeds een afwisseling is tussen majeur en mineur (of omgekeerd). Bij het *Dubbelconcerto* (BWV1043) betekent dit een verhouding van d (re mineur) voor de snelle en meer robuuste hoekdelen ten opzichte van het langzame en wondermooie 'Largo ma non tanto' in F (fa majeur). In dit overbekende middendeel slaagt Bach erin de toehoorder tot in het diepste van zijn ziel te raken. In een wiegende twaalf-achtsten-maat treden de twee solo-violen met elkaar in dialoog, nemen beurtelings het voortouw om daarna weer te versmelten in een innige omhelzing, begeleid door een ononderbroken puls van vierde en achtste noten door het orkest.

Vioolconcerto in d (BWV1052R)

Een aanzienlijk deel van Bachs orkestmuziek moet verloren zijn gegaan. Bach heeft hoogst waarschijnlijk veel meer geschreven voor grotere instrumentale ensembles gedurende de periode dat hij werkzaam was als kapelmeester in Köthen (1717–23) en in zijn jaren in Leipzig als leider van het Collegium Musicum (1729–41), waarmee hij de wekelijkse 'ordinaire' (naast de 'extra-ordinaire') concerten verzorgde in het huis en de tuin van de heer Zimmermann, dan de schaars overgebleven orkestpartijen en bronnen doen vermoeden. Het orkestrepertoire dat uiteindelijk wel is overgeleverd (BWV1041–1071) geeft ons slechts een onvolledig beeld van Bachs output op dit gebied. Sporen van talrijke verloren gegane concerten vinden we terug in verschillende eerder gecomponeerde vocale en instrumentale werken. De zeven concerten voor diverse instrumenten (BWV1052–58) werden in functie van een uitvoering in Café Zimmermann aangepast en gerecycleerd uit eerdere composities. Dit arrangeren was een ideaal middel om in relatief korte tijd een grote hoeveelheid muziek te produceren. We moeten onmiddellijk de niet onbelangrijke kanttekening maken dat Bach, wanneer hij eigen werk als inspiratiebron gebruikt voor nieuw materiaal – wat vaak een pejoratieve connotatie heeft –, steeds grondig, origineel en kwalitatief hoogstaand te werk ging. De opvoeringen in Zimmermanns koffiehuis, op dat moment een belangrijke ontmoetingsplaats in Leipzig, vormde een ideaal laboratorium voor vader Bach. Het bood ook de kans aan zijn zonen, leerlingen en gastmusici om podiumervaring op te doen. Voor dergelijke opvoeringen werd het *Vioolconcerto in a* (BWV1041) getransformeerd in het *Klavecimbelconcerto in g* (BWV1058), het *Vioolconcerto in E* (BWV1042) werd het *Klavecimbelconcerto in D* (BWV1054) en het *Dubbelconcerto in d* (BWV1043) kende in het *Klavecimbelconcerto in c* een dubbelganger. De klavecimbel-

arrangementen van deze concerten, waarvan ook het model nog bewaard is, geven voldoende aanwijzingen om reconstructies mogelijk te maken van de verloren gegane concerten voor hobo of viool. Zo kon men vanuit het *Klavecimbelconcerto in d* (BWV1052) het verloren gegane *Concerto in dezelfde toonaard d* (BWV1052R) voor viool, strijkers en basso continuo opnieuw tot leven roepen. (De R bij een catalogusnummer staat in de tweede herziene en uitgebreide uitgave van de *Bach-Werke-Verzeichnis* van W. Smieder voor 'Rekonstruktion'.) De reconstructie naar zijn originele vorm gebeurde bij dit concerto door Robert Reitz (Breitkopf & Härtel, Leipzig 1917). Het derde deel van dit concerto (BWV1052 en 1052R) vinden we ook terug als *Sinfonia* van de cantate 'Ich habe meine Zuversicht' (BWV188). Het eerste en tweede leiden ons tevens naar de eerste instrumentale beweging en het openingskoor van de cantate 'Wir müssen durch viel Trübsal' (BWV146, 1-2). Hoe meer verwijzingen naar andere bronnen, hoe meer het de 'arrangeur' in staat stelt om het ongrijpbare Bachmodel te benaderen.

Tripelconcerto in a (BWV1044)

Het *Concerto in a*, voor een solistengroep bestaande uit traverso, viool en klavecimbel, bijgestaan door strijkers en basso continuo, werd geschreven in Leipzig ca. 1730. Dit concerto heeft dezelfde bezetting als het *Vijfde Brandenburgs Concerto in D* (BWV1050) dat een tiental jaar eerder tot stand kwam in Köthen. Dit *Brandenburgs Concerto*, met zijn fabelachtige cadenza voor klavecimbelsolo, balanceert op de grens van concerto grosso en soloconcerto. In de muziekgeschiedenis wordt dit concerto doorgaans omschreven als het eerste klavecimbelconcerto. Bach zal gedurende de jaren dat hij werkzaam was in Leipzig het klavecimbelconcerto verder ontwikkelen en consolideren. In het *Concerto in a* voor traverso, viool, klavecimbel, strijkers en basso continuo (BWV1044) gebruikt Bach het *Preludium* en de *Fuga* in dezelfde toonaard a (BWV894), geschreven in Weimar (1708-17), als model voor het eerste en derde deel. Voor het middendeel maakt Johann Sebastian gebruik van het 'Adagio e dolce' uit het *Orgeltrio* (BWV527, 2), Leipzig ca. 1727. In het middendeel van het *Tripelconcerto* moduleert Bach naar de paralleltoonard C en laat hij het concertino alleen spelen zonder strijkersbegeleiding (zelfde procédé als in het middendeel van het *Vijfde Brandenburgs Concerto*). Hij voegde een vierde stem toe aan de oorspronkelijke driestemmigheid van het model. Deze begeleidende stem wordt vertolkt door de 'violino concertato' en bestaat bijna volledig uit gebroken akkoorden.

Suite voor traverso en orkest (BWV1067)

Naast de briljante en sterk Italiaans getinte Brandenburgse Concerti schreef Bach op zijn minst vier Suites voor orkest (BWV1066-1069) in Franse stijl. Deze zogenaamde 'orkestouvertures' ontstonden in Weimar en Köthen. Vanaf 1725 werden ze in Leipzig uitgevoerd in de voor ons bekendere versie, met een meer aangedikte instrumentatie. Qua expressie behoren deze suites voor orkest tot de meest bekoorlijke en uitbundige muziek uit Bachs oeuvre. Ze zijn een goed voorbeeld van 'Les Goûts-Réunis' (zie François Couperin) waarbij componisten uit de zeventiende en achttiende eeuw – de Duitse in het bijzonder – een synthese nastreven van de Italiaanse en Franse smaken, wat uiteindelijk zal leiden naar de sterk kosmopolitische stijl uit de tweede helft van de achttiende eeuw. De vier suites voor orkest beginnen steevast met een grootse Franse ouverture (typisch zijn de gepunte ritmes en fugatische sectie), gevolgd door een aantal dansvormen of 'galanterieën'. De orkestsuite wordt ook wel 'orkestouverture' of kortweg 'ouverture' genoemd, omdat het zwaartepunt telkens op dit eerste deel ligt. Strikt genomen slaat de term 'ouverture' alleen op het openingsdeel van een suite. Vooral in het Duitse taalgebied was de suite voor orkest als genre erg in trek. Bach leverde wat het aantal betreft een eerder bescheiden bijdrage. Georg Philipp Telemann (1681-1767) echter, spant de kroon met een productie van meer dan 130 bewaarde ouvertures. De bezetting van Bachs ouvertures varieert per suite. In de Derde en Vierde Orkestsuite maakt Bach (in zijn 'Leipziger Fassung') gebruik van trompetten, pauken, hobo's en fagot, waardoor ze een heel feestelijk karakter krijgen en een uitvoering in openlucht mogelijk maken. In de Eerste Suite treedt een trio van twee hobo's en fagot op de voorgrond en in de Tweede Orkestouverture (BWV1067) krijgt de traverso (in Köthen was dit nog een solo-viool) een glansrol toebedeeld. De moeilijkheidsgraad van de traversopartij is zeker een virtuoos traversoconcerto waardig. Na de ouverture volgt een rondeau (ABACA), eigenlijk een gavotte met de typische dubbele opmaat van twee vierde noten in de maat van twee halves. In de sarabande verwerkt Bach meesterlijk een canon tussen de eerste stem (traverso en eerste viool in unisono) en de bassectie. Daarna volgen bourrée I en II en da capo van bourrée I. De polonaise wordt gevolgd door een double. In de double omspeelt de traverso de oorspronkelijke melodie en wordt enkel begeleid door de basso continuo. Ook hier volgt een da capo van de oorspronkelijke polonaise. Na een menuet besluit Bach deze Tweede Suite voor traverso, strijkers en basso continuo in b (BWV1067) met de bekende en speelse badinerie.

Lautten Compagny Berlin

De Lautten Compagny vierde in 2009 haar 25-jarig bestaan. Het is een van de meest gerenommeerde Duitse barokensembles. Het repertoire omvat een breed spectrum aan werken uit de tijd van de zestiende tot de achttiende eeuw. Voor de musici van de Lautten Compagny staat een fantasierijke en gevarieerde uitvoering van de basso continuo centraal. De afgelopen jaren heeft het ensemble een hele lijst van muzikale ontdekkingen met groot succes op de planken gebracht en op cd gezet. Zo namen zij muziek van Bononcini, Cataldi, Krieger, Kocke en Galuppi op. Regelmatig brengt de Lautten Compagny ook muziektheaterproducties. In het bijzonder de eigen producties van Händelopera's als 'Teseo', 'Amadigi' en 'King Arthur' van Purcell hebben veel positieve weerklank gekregen. In 2011 oogstte het ensemble veel succes met Händels 'Serses', waarmee ze onder meer in Nieuw-Zeeland op tournee gingen. En met het poppentheater Carlo Colla e Figli uit Milaan voerden ze 'Rinaldo' uit. Naast het muziektheater is ook de geestelijke vocale muziek een ander zwaartepunt in het repertoire van de Lautten Compagny. Samen met het vocale ensemble Capella Angelica voerden ze onder meer Monteverdi's Mariavespers, Buxtehudes 'Membra Jesu Nostri', Schütz' 'Musikalische Exequien' en Händels 'Messiah' uit. Het ensemble slaat ook een brug naar de moderne muziek met crossoverprojecten, zoals bijvoorbeeld de samenwerking met de dansers van Sasha Waltz en gasten zoals de bekende tenor Kobie van Rensburg, met wie de Lautten Compagny in het Radialsystem in Berlijn 'Il pianto d'Orfeo' realiseerde. Sinds 2010 is de Lautten Compagny ensemble in residentie op het Festival Aequinox in Neuruppin. De Lautten Compagny is regelmatig te gast in het Konzerthaus Berlin en het Radialsystem in Berlijn, in het Gewandhaus Leipzig, de Frauenkirche in Dresden, Concertgebouw Amsterdam, Musikverein in Wenen, op het Rheingau Musikfestival, het Händel Festival in Halle, op de Tage Alter Musik Herne, het Oude Muziek Festival Utrecht etc. Tot de recentste cd-opnamen behoort 'La Diva - Arias for Cuzzoni' met Händelaria's, gezongen door Simone Kermes en de cd 'Love Songs' met muziek van Purcell met Dorothee Miels. De cd 'Timeless' met werken van Merula en Glass won de Echo Klassik Preis in 2010 in de categorie beste oude muziek ensemble. In 2012 won het ensemble de Rheingau Musikpreis voor hun creatieve programmering.
www.lauttencompagny.com

DESINGEL TIJDLIJN LAUTTEN COMPAGNEY BERLIN

30 nov 2013

Lautten Compagny Berlin & Midori Seiler olv. Wolfgang Katschner
J.S. Bach

14 dec 2011

Lautten Compagny Berlin olv. Wolfgang Katschner
Händel

5 dec 2009

Lautten Compagny & Capella Angelica & Christoph Prégardien
olv. Wolfgang Katschner
Rosenmüller, Schütz, Buxtehude, Theile

Lautten Compagney Berlin

muzikale leiding

Wolfgang Katschner

traverso

Mathias Kiesling

viol

Birgit Schnurpfeil

Anne von Hoff

Matthias Hummel

Andreas Pfaff

Hyun-Jung Kim

altviol

Ulrike Paetz

Lothar Haass

cello

Ulrike Becker

contrabas

Annette Rheinfurth

klavecimbel

Gerd Amelung

luit

Andreas Nachtsheim

Wolfgang Katschner

Wolfgang Katschner

Wolfgang Katschner is niet alleen een virtuoos luitspeler, maar ook onderzoeker en concertorganisator. Hij haalt graag vergeten partituren onder het stof vandaan maar doet even graag ontdekkingen in de nieuwe muziek. Voor zijn succesrijke werk op het gebied van oude muziek werd hij in 2000 beloond met de Festspielpreis van de Dresdner Musikfestspiele en in 2004 met de Händel Preis van de stad Halle. Het leeuwendeel van zijn bezigheden realiseert Katschner tegenwoordig met de Lautten Compagney. Met concerten en opera-uitvoeringen was het ensemble onder zijn leiding te gast bij noemenswaardige festivals zoals het Festival Oude Muziek in Utrecht, Rheingau Musikfestival, Bayreuther Barock, Dresdner Musikfestspiele en de Händel Festspiele Halle en in de grote concerthuizen waaronder Wiener Musikverein, Tonhalle Zürich en deDoelen Rotterdam. Wolfgang Katschner wordt regelmatig als gastdirigent uitgenodigd bij andere orkesten, waaronder de Dortmunder Philharmoniker. De laatste jaren oogstte Katschner veel succes als gastdirigent aan verschillende Duitse operahuizen. Hij leidde onder meer de driejarige cyclus met Monteverdi-opera's aan het Landestheater Niederbayern. In het Opernhaus Halle dirigeerde hij in 2012/13 Telemanns 'Der geduldige Socrates'. Als artistiek leider van Winter in Schwetzingen (2012-2015) presenteert hij met het Theater und Orchester Heidelberg onder meer de Duitse premières van Nicola Porpora's 'Polifemo' en Tommaso Traetta's 'Ifigenia in Tauride'. Daarnaast zet Katschner zich ook in voor jonge musici. In 2009 leidde hij samen met leden van de Lautten Compagney een productie van Monteverdi's 'Poppea' aan de Hochschule für Musik 'Hanns Eisler' in Berlijn. Aan de Musikhochschule van Weimar dirigeerde hij in 2009 een Pasticcio van Haydn en in 2010 voerde hij hier de herontdekte opera 'Didone delirante' van Scarlatti uit. In 2011 en 2012 was hij artiest in residentie bij Barock vokal, een specialisatieprogramma aan de Hochschule für Musik Mainz. Ook met de Musikhochschule 'Franz Liszt' in Weimar heeft Katschner een jarenlange samenwerking voor onder meer masterclasses.

DESINGEL TIJDLIJN **WOLFGANG KATSCHNER**

30 nov 2013

Lautten Compagney Berlin & Midori Seiler olv. Wolfgang Katschner

J.S. Bach

14 dec 2011

Lautten Compagney Berlin olv. Wolfgang Katschner

Händel

5 dec 2009

**Lautten Compagney & Capella Angelica & Christoph Prégardien
olv. Wolfgang Katschner**

Rosenmüller, Schütz, Buxtehude, Theile

Midori Seiler © Peter Witt

Midori Seiler

Midori Seiler, dochter van een Japans-Duits pianistenechtpaar, groeide op in Salzburg. Seiler studeerde in Salzburg, Basel, Londen en Berlijn. Ze kreeg les van Thomas Zehetmair, Sandor Végh, Adelina Oprean, David Takeno, Eberhard Feltz en Stephan Mai. Sinds 2000 is Midori Seiler concertmeester van de Akademie für Alte Musik Berlin en Anima Eterna en geregeld is ze als concertmeester te gast bij The Orchestra of the Age of Enlightenment en de Deutsche Kammerphilharmonie Bremen. Als soliste voerde ze de grote vioolconcerti uit van Bach, Telemann, Haydn, Mendelssohn, Mozart en Beethoven in de grote concertzalen en op de toonaangevende festivals in Europa, Zuid-Amerika, Azië en de VS. Onder meer haar opnamen van de vioolconcerti van Mozart, haar eigen reconstructie (BWV 1052) van een verloren vioolconcerto van Bach en 'Sheherazade' van Rimski-Korsakov werden met verschillende prijzen bekroond. Met Jos van Immerseel zette ze de vioolsonates van Mozart en Schubert op cd. In 2011 verscheen haar opname van de Partita's van Bach. Midori Seiler was soliste in de spraakmakende productie van Vivaldi's 'Vier Seizoenen' met choreograaf Juan Kruz en de Akademie für Alte Musik, die in 2010 op dvd is verschenen bij Harmonia Mundi. Midori Seiler geeft wereldwijd masterclasses, onder meer in Chemnitz en aan het Conservatorium van Den Haag. Van 2010 tot 2013 was ze professor barokviool aan de Musikhochschule in Weimar.

www.midoriseiler.com

DESINGEL TIJDLIJN **MIDORI SEILER**

30 nov 2013

Lautten Compagny Berlin & Midori Seiler olv. Wolfgang Katschner
J.S. Bach

17 nov 2012

Anima Eterna Brugge olv. Jos van Immerseel
Rossini, Mendelssohn, Schubert

22 april 2007

Midori Seiler & Jos van Immerseel
Liszt Happening

10 mrt 2003

Anima Eterna Brugge & Sandrine Piau & Midori Seiler & Paul De Clerck & Frank Theuns olv. Jos van Immerseel
Mozart

Binnenkort in deSingel

Akademie für Alte Musik Berlin

W A Mozart

Serenade nr 12 in c voor blaasoctet 'Nacht Musique', KV388

Serenade nr 10 in Bes voor twaalf blazers en contrabas,
'Gran Partita', KV361

Mozart in 1789. Tekening van Doris Stock

do 5 dec 2013 | 20 uur | Blauwe zaal

inleiding Bruno Forment | 19.15 uur | Blauwe foyer

€ 26, 22, 18 (basis) | € 22, 18, 14 (-25/65+) | € 8 (-19 jaar)

deSingel

Internationale Kunstcampus

architectuur

theater

dans

muziek

www.desingel.be

t+32 (0)3 248 28 28

Desguinlei 25

B-2018 Antwerpen

 deSingelArtCity

deSingel is een kunstinstelling van de Vlaamse Gemeenschap en geniet de steun van de Provincie en de Stad Antwerpen.

mediasponsors

